

Hrvatski jezik

Pripremio: **Petar Projkoski**

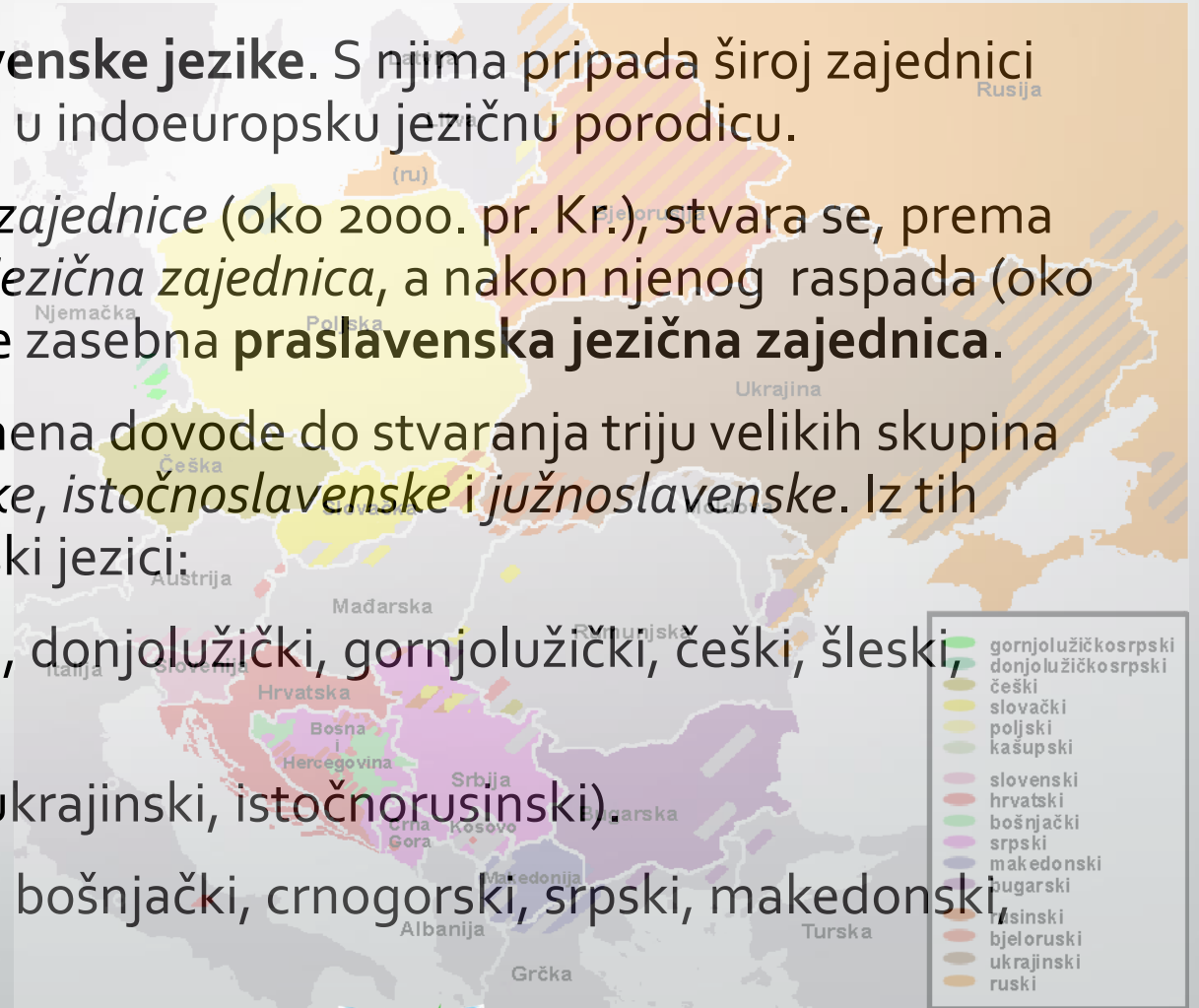

Hrvatski jezik

- **Hrvatski jezik** skupni je naziv za **nacionalni standardni jezik Hrvata**, te za skup narječja i govora kojima govore ili su nekada govorili Hrvati.
- Hrvatski jezik ponajprije obuhvaća standardni, odnosno književni ili opći hrvatski jezik te sve narodne govore kojima se služe Hrvati.
- Njime govori oko 5.546.590 ljudi, poglavito Hrvata u Hrvatskoj (3.980.000) i Bosni i Hercegovini (469.000).
- Hrvatski je službeni jezik Republike Hrvatske te jedan od tri službena jezika Bosne i Hercegovine; također je jedan od 24 službena jezika Europske unije.
- Hrvatski je materinski jezik i za Hrvate u drugim zemljama: Sjedinjenim Američkim Državama (58.400); Austrija (19.400); Srbija (19.223); Mađarska (14.300); Italija (3.500); Crna Gora (6.810); Slovačka (890).

Hrvatski jezik u jezičnom stablu

- Hrvatski jezik spada među **južnoslavenske jezike**. S njima pripada široj zajednici slavenskih jezika, a svi zajedno ulaze u indoeuropsku jezičnu porodicu.
- Nakon raspada *indoeuropske jezične zajednice* (oko 2000. pr. Kr.), stvara se, prema većini znanstvenika, *baltoslavenska jezična zajednica*, a nakon njenog raspada (oko 1500. - 1300. godine pr. Kr.), stvara se zasebna **prašlavenska jezična zajednica**.
- Migracijska kretanja slavenskih plemena dovode do stvaranja triju velikih skupina slavenskih narječja: *zapadnoslavenske*, *istočnoslavenske* i *južnoslavenske*. Iz tih narječja razvili su se današnji slavenski jezici:
- **Zapadnoslavenski** (poljski, kašupski, donjolužički, gornjolužički, češki, šleski, slovački).
- **Istočnoslavenski** (ruski, bjeloruski, ukrajinski, istočnorusinski).
- **Južnoslavenski** (slovenski, **hrvatski**, bošnjački, crnogorski, srpski, makedonski, bugarski).

Podrijetlo hrvatskoga književnog jezika - I

- Hrvatska pisana jezična baština svoje početke bilježi već krajem XI. stoljeća.
- Najstariji su hrvatski tekstovi pisani svojevrsnom mješavinom hrvatske inačice crkvenoslavenskog jezika i arhaične čakavštine te isključivo **glagoljicom**.
- Uz glagoljicu vrlo se rano (od XII. stoljeća) javlja i hrvatska ćirilica, znana i kao "arvacko pismo", arvatica, poljičica, bosančica (Bosna i Hercegovina, srednja i južna Dalmacija - Humačka ploča, "Povaljska listina" iz 1184./1250.) i latinica (Dalmacija, Istra - "Red i zakon" najstariji je hrvatski tekst koji je u cjelini pisan latinicom).
- Od XIV. stoljeća Hrvati sve se češće služe i latiničnim pismom.

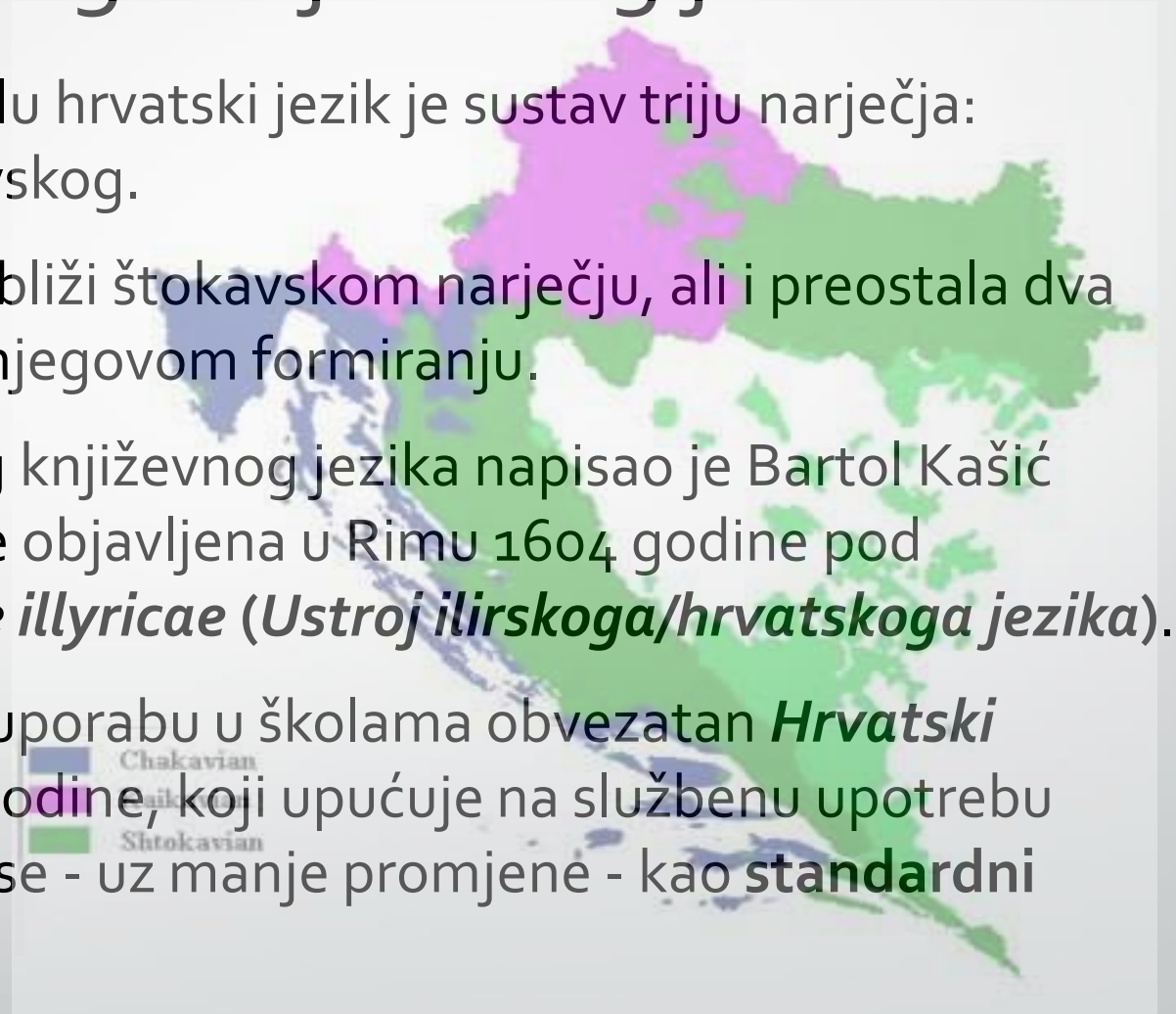

Bašćanska ploča,

Napisana oko 1100. godine je prvi hrvatski pisani spomenik. S njom je hrvatski književni jezik stupio na područje pismenosti.

Podrijetlo hrvatskoga književnog jezika - II

- U genetsko-lingvističkom smislu hrvatski jezik je sustav triju narječja: štokavskog, kajkavskog i čakavskog.
- Standardni hrvatski jezik je najbliži štokavskom narječju, ali i preostala dva narječja su mnogo doprinijela njegovom formiranju.
- Najstariju gramatiku hrvatskog književnog jezika napisao je Bartol Kašić početkom 17. stoljeća: knjiga je objavljena u Rimu 1604 godine pod imenom *Institutionum linguae illyricae (Ustroj ilirskoga/hrvatskoga jezika)*.
- Krajem 19. stoljeća postaje za uporabu u školama obvezatan **Hrvatski pravopis** Ivana Broza iz 1892. godine, koji upućuje na službenu upotrebu jekavske novoštokavice kakvu se - uz manje promjene - kao **standardni hrvatski jezik** koristi do danas.

Osobine hrvatskog jezika - I

- U hrvatskom jeziku postoje ove vrste riječi: *imenice, glagoli, zamjenice, pridjevi, prijedlozi, prilozi, veznici, brojevi* te riječi koje svrstavamo kao *čestice*.
- Promjenljive vrste riječi su *imenice, glagoli, pridjevi* i *brojevi*.
- U hrvatskom jeziku postoji sedam padeža: *nominativ, akuzativ, genitiv, dativ, lokativ, instrumental* i *vokativ*. Svojstvuje ih promjena nastavka u riječi, uz izuzetak lokativa, koji je istovjetan dativu, ali zahtijeva prijedlog uz sebe.
- Od brojeva, u hrvatskom postoje *jednina, dvojina* i *množina*.
- Množina u hrvatskom može biti kraća i dulja, s time da se prednost daje kraćoj množini. Postoji i oblik za brojivu i nebrojivu množinu, kao i oblik "zbirne množine" (stručni naziv je "zbirna imenica"), koji označava "veću gomilu, veću količinu" nečega.
- Rod imenica u hrvatskom jeziku može biti *muški, ženski* i *srednji*.

Osobine hrvatskog jezika - II

- Glagolska stanja u hrvatskom su *radno* i *trpno* (*aktiv* i *pasiv*).
- Vremena u hrvatskom jeziku su:
Prošla: *perfekt, aorist, imperfekt, pluskvamperfekt*
Sadašnje: *prezent*
Buduća: *futur, futur egzaktni (ili futur II)*.
- Participa u hrvatskom jeziku ima pet; nazivaju se *glagolskim priložima* i *glagolskim pridjevima*.
Glagolski prilozi su *sadašnji* i *prošli* (*particip prezenta* i *preterita aktiva I*).
Glagolski pridjevi su *radni* i *trpni* (*particip preterita aktiva II* i *particip preterita pasiva*).
- Pomoćni glagoli u hrvatskom jeziku su *biti* i *htjeti*.

Zanimjivosti

- Najkraće hrvatske riječi tvore se od jednog slova: a, u, i, o, k, s
- Najduža riječ hrvatskog književnog jezika (ako se zanemare dugački brojevi, koji se mogu pisati kao jedna riječ) je: **prijestolonasljednikovica**
- Gornje Mrzlo Polje Mrežničko – mjesto s najduljim nazivom u Hrvatskoj.
- Riječ "paprika" iz hrvatskog je jezika prešla u mnoge druge europske jezike kao posuđenica. Tako riječ "paprika" postoji u: njemačkom, francuskom, talijanskom, španjolskom, ruskom, portugalskom, grčkom, bjeloruskom, mađarskom, ukrajinskom, češkom, slovačkom, srpskom, danskom, finskom, norveškom, švedskom, litvanskom, poljskom, nizozemskom, gruzijskom, irskom, velškom, islandskom, estonskom jeziku i dr. U njemački jezik došla je preko mađarskog u 19. stoljeću, a u mađarski iz hrvatskog jezika.

•
...

Hvala na pozornosti !!!

Pripremio: Petar Projkoski
OOU Vlado Tasevski, IX^a
Skopje, R. S. Makedonija

Izvori: https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatski_jezik

